

רפי נלסון - ימאי, עיתונאי וחותר אל אופקים חדשים הספן על גבי הג'יפ

דהים את אמו בהודעה פתאומית, במחצית שנת הלימודים השביעית בגמנסיה: "אני יוצא לקבוצה להכשרה!" אי-אפשר היה לשכנע אותו לשנות את החלטתו. רפי יצא לקבוצת כנרת, במסגרת חברת-נוער של נוער הקבוצות.

*** החטוף כפיג'מה

הרפתקן רפי רוזנצווייג-אילון נולד באותה תקופה. בקבוץ היה רחוק מהאם הרואגת והמשגיחה, היה יכול לעשות כל מה שעלה בדעתו. הוא עבר מענף לענף, השתלב עד מהרה בחיי החברה התוססים של המקום. כשהגיע הצו להתגייס לפלמ"ח, היה רפי בין הראשונים. הוא הבחין מיד כי זהו ענין בשבילו.

הקבוץ היה רק שלב ראשון. התחנה השנייה היתה בגודר הפלמ"ח. השלישית היתה בבית החולים. לשם הוכנס לאחר שנפצע קשה בעינו מרסיס פגז.

ההורים לא ידעו דבר. המכתבים שהגיעו אליהם, לעיתים רחוקות, היו פשטניים מאד. ההודעה הקצרה שקיבלו לביתם אמרה רק זאת: "רפי אילון הוכנס לבית-חולים צבאי אי-שם". להורים הודיעו שרפי נפצע קל. האמת היתה עגומה יותר: הרסיס חדר לעינו, השחית אותה, הפך את רפי לנכה בעין אחת.

האם באה לבית-החולים, חיפשה את רפי במחלקות. אי-אפשר היה למצוא אותו: לא היה זה מקום לאיש כרפי אילון. למרות פצעיו הקשים רצה רפי לחזור לחטיבה. הוא שיכנע כמה מחבריו לגדוד, שבאו לבית-החולים בגיפ, חטפו את הפצוע בפיג'מה וחזרו לחטיבה. רק פקודה מפורשת, ואיום בעונש, החזירו את רפי לבית-החולים, ממנו יצא כשתעודת-נכה בידו ותחבושת שחורה על עינו. חוץ מזה זכה לכינוי חדש: נלסון, על שם האדמיראל הבריטי שתום-העין.

אחרי בית החולים באה תקופה קצרה בקבוץ ראש-הנקרה, ואחריה תקופת ההרפתקאות הארוכה. זיודו של רפי, תושב ארצות הברית, שמע על פציעתו של רפי, הסכים לארחו בביתו שבניו-יורק. רפי החליט לנסוע, לממן את נסיעתו מלח על אהת מאוניות-המשא המפליגות בקו חיפה-ניו-יורק.

*** נישואין וגרושון בשווייץ

דרך ההרפתקאות על הים הובילה את רפי מחיפה לאיטליה, משם לבריטניה וממנה לארצות-הברית. הוא

במדים סקוטיים שיחק רפי (מימין) תפקיד בחוג הדרמתי של בית-הספר העממי, שהלהיב את דמיונו.

שה קטנה, בעלת שערות שיבה, התרוצצה בשבוע שעבר במסדרוני משרד ראש-הממשלה בירושלים, ביקשה מהפקידים לזמנה לראיון עם דויד בן-גוריון. אותה שעה היה ביגיי עסוק וטרוד בשיחות עם פעילי מועצת פועלי חיפה ועסקני מפא"י. ראש הממשלה עסוק, אין לו זמן עכשיו, אמרו הפקידים לאשה, שהתרגשותה גברה מרגע לרגע.

"מוכרח להיות לו זמן!" קראה האשה, "אני אמו של רפי אילון, הימאי הישראלי שנעצר אטמול בסואץ!" לבסוף קיבל אחד מזכיריו של ראש-הממשלה את הגברת רוזנצווייג לראיון. הוא לא היה אדיב ביותר, ניסה לפטור בכמה משפטי-הסברה קצרים על כך ש"משתדלים" ו"מנסים" ו"מבררים", כשהמשיכה להתעקש, ביקשה הסוכנים מפורטים יותר על המאמצים הנעשים לשחרורו של בנה, הסכיר לה המזכיר: "רפי אילון הוא כתב העולם הזה. שהעולם הזה ישחרר אותו..."

*** פוסקאניני הצעיר

על אף אדישותו של מזכיר ראש ממשלת-ישראל, עסק אותה שעה כל סוכנויות-הידועות הגדולות בעולם, וכמה ממיטב מדינאיו, בגורלו של הצבר, אשר איש מהם לא הכיר את שמו לפני שבוע. מי האיש שעמד במרכז הסערה הבינלאומית הזאת?

רפאל רוזנצווייג נולד בתל-אביב, גדל בשנות-חייו הראשונות ככל צבר אחר בן-גילה, שיחק עם ילדי-השכנים בסמיטת-החול של הפרבר התל-אביבי, ביקר בסיפת-החלב, נכנס בגיל שלוש לגן-הילדים. אולם אז קרה הדבר שנתן כיוון חדש לחייו, הוציאו מכלל חבריו: הוריו, מרטין וזרנה רוזנצווייג, נפרדו.

רפי נשאר אצל האם, שעברה לחיפה. בהיותו בן שש, הוכנס למסד אהבה שבקרית-ביאליק, הצטיין בלימודיו, אך לא בהתנהגותו. כששואלים את ארנה רוזנצווייג באיזה מקצוע הצטיין רפי במיוחד, היא מרבה לספר על כשרונותיו הדרמטיים וה-מוסיקאליים: "היה לו כשרון מיוחד למישחק. הוא השתתף בהרבה הצגות של החוג הוראמתי בבית-הספר, ניגן על כינור ואהב מאד מוסיקה. פעם נכנסתי לחדר וראיתי את רפי כשהוא עומד כשהכינור בידו, מנגן משהו בלי תחום וצועק: "אני טוסקאניני!"

בכל זאת, למרות כל הכשרונות ואולי בגללם, לא התמיד רפי אף באחד מהשחחים המרובים בהם הצטיין. כשחשב שהוא כבר די עצמאי כדי להחליט בעצמו מה עליו לעשות,

אליל הכנות רפי נלסון, שהצלתו בין הנערות היתה לאגדה בארץ, צולם כאן בחברת לאה חסד, קרובה של חיכ דויד המהן. לשעבר ציר בבורמה.

מפואר בבית הרוזן הספרדי, הגנרליסימו פרנקו. באחד הימים התבשרה המשפחה על שינוי משפחתי קטן. רפי הודיע כי נכנס בזמנו טוב לברית-הנישואין עם בחורה שויצרית. אחרי כמה חודשים הודיע שהתגרש ממנה.

*** תיירת עין גב גמול

אותה תקופה נולד רפי נלסון העתונאי. כשחזר לארץ, לאחר מסע ההרפתקאות השני רצה להשיג שתי מטרות: לצאת למסע השלישי ולהתפרנס מעבודה עתונאית. שתי המטרות הושגו, אך לא מיד. לפרנסתו ולמימון המסע השלישי היה רפי נאלץ לצאת לעבודה במפעל ים-המלח. משם עבר למפעל הנחושת בתמנע, שימש כנהג וגייס הפרטי של מאיר בית-אש, מנהל המפעל.

בתמנע התקדם נלסון אל המטרה השנייה. הוא החל לפרסם רשימות משעשעות קצרות בטור שבועי משדה בקר ועד אילת בדיעות אחרונות. הטור של נלסון עסק ברכילות מחיי תושבי אילת, ספורים אישיים של פועלי תמנע, החי מחנות הצבא שבמרחב ופרטים בלתי ידועים עד אז למרבית תושבי הארץ על זאבים בערבה, עונת ההתייחסות של צבאי המדבר ושיירות המבריחים.

בימינו שלפני מבצע-סיני היו אנשי מרחב אילת מעטים ביותר. עד מהרה התבלט רפי בין המעטים, הפך לשם-דבר בכל רחבי הארץ, בדיחותיו ותעלוליו התפרסמו בכובדים לילקוט של העולם הזה ובמדורים דומים בעתונים אחרים. המפורסמת בהם היתה אודות כלבו, נמרוד, אותו הביא באחת הפעמים בהן חזר מהצפון. כשנשאל היכן קיבל את הכלב, שהיה מאומן להובלת עזרים, הסביר רפי ברצון: "פשוט מאד, נכנסתי למשרד-הבטחון, עצמתי את העיניים, והכלב הוביל אותי החוצה".

*** אוכל דגים, שותה קוניאק

ביתנים החליטה מועצת אילת לטפל בענף מוזנח: תיירות. רפי, בעל דרכון מוחתם בעשרות אשרות כניסה, נראה בעיני חברי המועצה כמתאים לטפל ברצינות בשטח זה, לעזור לאוסקאר פרידמאן, המשוגע לעיני התיירות של אילת, במלאכתו.

התיירים חבבו את רפי מאד. הספורים על הבחור הצעיר והעליון החי על שפת-הים, אוכל דגים ושותה קוניאק, עברו מפה לאונן בכל בתי-המלון ברחבי הארץ. "היו כאלה שבאו רק בשביל רפי", סיפור אנשי מחלקת התיירות הממשלתית.

הגיב החדש קרב את רפי אל מסע ההרפתקאות השלישי. פרנסתו כאיש ענף התיירות וכתב כמה עתונים באילת, ניגיהם העולם הזה, הביאה אותו באחד הימים אל רציף הנמל, מקום שם עגנה בירגיטה טופט. רב החובל של הספינה סיפר לו סיפור מענין: "אחד האנשים שלי חוזר היום לקופנהגן. הוא שיכור, אין לי צורך בו. אולי אתה מכיר מישהו כאן, שיש לו פנסקסימאי והוא רוצה להפליג לראנגון?"

רפי לא היסס אף רגע. הוא התקשר עם מערכת העולם הזה, הבריך לעתונים בצפון כי "מלח ישראלי מפליג לראנגון בבירגיטה טופט". סס לחיפה, החתים את פנסקסי-הימאי הישן שלו בלשכת הספנים הממשלתית, חזר לאילת, "הסכים" שיערכו לו מסיבת פרידה ועלה לסיפון הבירגיטה. באילת הרבו להתבדח על חשבון הנסיעה המהירה. אם רב החובל של הבירגיטה לא יספור עליו, הוא יהפוך למצור של רפי ולא להפך. צחק דני מצפון, מנהל גמול אילת ונציג משרד-הפיתוח בעיר.

איש מכל המתבדחים לא ידע כי מאחורי גניזונים הסגנוניים של רפי נלסון חבוי עתונאי ממדרגת ראשונה, שאינו נסוג מכל סכנה ברדפו אחרי סיפור טוב. השבוע הפך הכתב מאילת לעתונאי המפורסם ביותר בעולם

בעניבה ובלעריה. רק בקושי הסכים להצטלם כשקנו לו את העניבה הראשונה. סיפרה אמו. מש-מאל צולם רפי בהיותו בחברת-הנוער בקבוצת-כינרת.

שלה עשרות גלויות צבעוניות, סייר בכל רחבי היבשת, חזר לאחר שנה תמימה לישראל. באחד הימים יצאה הגברת רוזנצווייג למרפסת דירתה, כששמעה צפירה חדה של מכונת מחוץ לבית. כשהסתכלה בכביש ראתה את רפי יושב במכונת קרייזלר חדישה, בעלת מספר אמריקאי, נוהג בה כבתוך שלו.

מסיפוריו של רפי קשה היה להבין הרבה. מכתבים שבאו אחר-כך מארצות-הברית הסבירו כי המכונת היתה מתנת הודו, שרצה בדרך זו לדאוג לשיקומו של רפי. רפי הפך לנהג-מנויה. איגוד-הנכים דאג למספר ירוק, והנהג העליון, בעל הזקנקן השחור ומשקפי-השמש הנצחיים, הפך לדמות ידועה בכבישי הארץ.

כל זה נמשך רק שתיים. בתום תקופה זו הודיע רפי לאביו כי מכר את הקרייזלר ב-5500 ל"י, וכי הוא יוצא "בשבוע הבא לטיול באירופה".

הידיעות מרפי, הגיעו כרגיל, דרך העתונות. רפי, שהצטייד בתל-אביב בתעודות של עתון-ספורט ושלו שבועון קטן, שהפסיק את קיומו לאחר כמה חודשים, סיפר בכתבות ארוכות על מישחקיה-המול במונטה קרלו, ועל נשף ריקודים